

УДК 821.161.2-4:316.774

КОМУНІКАТИВНА ТАКТИКА ІНТИМІЗАЦІЇ В ЕСЕЇСТИЦІ О. ЗАБУЖКО, М. МАТІОС, С. ПИРКАЛО

Тетяна Шевченко, канд. філол. наук, доц.

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
shin75@mail.ru*

У статті дослідницький пошук спрямовано на вивчення інтимізації як тактико-комунікативної стратегії автора есеїстичного твору зробити читача учасником монодіалогу. Проаналізовано різні варіанти втілення такої тактики в творах О. Забужко, М. Матіос, С. Пиркало, вміщених у збірці «100 тисяч слів про любов, включаючи відеуки». Доведено, що тактика інтимізації вирішує питання інтерсуб'єктивного плану в жанрі есе.

Ключові слова: інтимізація, комунікативна стратегія, есе, діалог, монодіалог, письменник.

Художній твір — унікальне словесне утворення, здатне по-особливому впливати на реципієнта, результат діяльності творця й читача, що ведуть між собою уявний діалог. Створюючи художній твір, автор закладає своє, подекуди тільки йому зрозуміле мистецьке осмислення дійсності, відправляючи посил читачеві, готовому долучитися до процесу розкодування мистецького задуму, втіленого в образному слові. Осмислення важелів цього процесу — вкрай непроста задача, однак вирішення її часто дозволяє доторкнутися до святого святих — позасвідомих механізмів народження художнього твору. У науковій літературі (М. Житенєв, К. Зацепін, Л. Кайда, Т. Круглова, Ю. Нестеренко) останнім часом часто це осмислюється шляхом аналізу авторських комунікативних стратегій, котрі у своєрідний спосіб прочитуються в художньому творі, зокрема в есе, котре зараз переживає новий виток розвитку в українському письменстві. Цей жанр називають «інтелектуальним пришвидчувачем», «торнадо» (Л. Кайда) чи «комплексом, яким заражені всі» (А. Харо).

«Унікаючи судження про істину в термінах присвоєння, думка в есе постає як чинна суб'єктивність, активність якої — «у відкритості», потребі в «до-мисленні» з боку читача, у чому й полягає комунікативна направленість есе як «художнього філософствування» [4, с. 51]. Підтверджуючи цю думку, зазначимо, що реалізація цієї чинної суб'єктивності реалізується через імітацію довірливої бесіди, оголення авторської свідомості, створення невимушеної атмосфери спілку-

вання з читачем, яка зовні нагадує монолог, а насправді є діалогом з уявним реципієнтом, на якого, власне, розрахований твір, інакше в оприлюдненні твору не було б ніякого сенсу. Л. Кайда, посилаючись на Л. Садикову, навіть пропонує вважати есе «монодіалогом»: автор-есеїст через власне «я» шукає дорогу до читача шляхом умовного спілкування, яке створює підґрунтя для рефлексії. «Зрештою, це той же діалог, яким би ускладненим прийомом він не прокладав шлях до нього читач» [8; 4, с. 81], — вважає дослідниця. Відтак уміння осмислити вголос зупинену мить життя, передати відчутий образ дійсності, долучити до цього процесу читача, який мимоволі продовжує домислювати сказане автором, а саме такий головний ефект есе, — провідні завдання есеїста, який реалізує свою мету через композиційно-мовленнєві, понятійно-художні, конкретно-абстрактні рівні. У підґрунті всіх цих рівнів — авторська інтимізація, яка і стає тим фундаментом, який надає творові легкості, ефірності, створює ілюзію живого спілкування з читачем, усього того, що можна назвати рефлексивним дискурсом есе. Зокрема, Л. Кайда назвала це «гібридом між мовою концептоутворювальною і багатозначною мовою художнього втілення» [4, с. 41].

Комунікативна стратегія інтимізації — це загальний план, або «вектор» мовленнєвої поведінки конкретного автора, що реалізується у виборі системи продуманих адресантом поетапних мовленнєвих дій, що призводять до скорочення наративної дистанції між автором та читачем; це лінія мовленнєвої поведінки, обрана на основі усвідомлення комунікативної ситуації в цілому і спрямована на досягнення ефекту прямого, безпосереднього, дружнього і умовно синхронного спілкування із читачем. Кожна комунікативна стратегія характеризується набором та індивідуальним поєднанням мовленнєвих тактик, що реалізуються в дискурсі й по-різному впливають на адресата [6, с. 15].

Комунікативна тактика інтимізації — це конкретний мовленнєвий крок, що відповідає певному етапу реалізації авторської комунікативної стратегії і спрямована на розв'язання конкретного комунікативного завдання. Втілення власної, індивідуально-авторської стратегії інтимізації, — це вибір між синонімічними альтернативами, певною дискурсивною ситуацією, тобто умовами, в яких відбувається комунікація, відносинами між комунікантами і, власне, їх особистістю, соціальною, когнітивною та психологічною [6, с. 16].

У своєрідний спосіб тактика інтимізації реалізується в художньо-му есе, яке за своєю природою покликане налаштовувати читача на інтимно-довірливий ряд, провокувати до співдумання і співпереживання, відгукуватись у свідомості. Зазначимо, що в філософії інтимізацію розглядають як процес сприйняття інформації, що репрезентує одержувача та джерело інформації крізь призму різних типів свідомості як абсолютно різних за змістом думок і почуттів [10, с. 88]. В лінгвістиці термін «інтимізація» вперше запропонував Л. Булаховський у 40-х роках ХХ ст. Інтимізацію він розглядає як особливу низку прийомів, що, по-перше, ставлять за мету наблизити самого автора до зображуваного, по-друге, збуджують читача до того, аби він розділив з автором елементи його творчої праці, ближче ввійшов у коло його почуттів і настроїв.

Отже, для пошуку та аналізу інтимізації як утілення комунікативної тактики звернемося до трьох есе, вміщених у збірці «100 тисяч слів про любов, включаючи відгуки». Її автори — 25 найкращих сучасних українських письменників, які пропонують свій варіант відповіді на питання, що таке кохання. Збірка побачила світ 2008 року, проте ще не була належно проаналізована. Усі твори книги оформлені в жанрах есе, нарису, ліричного етюду, серед авторів Ю. Андрухович, К. Москалець, С. Жадан, І. Карпа, Т. Прохасько, Ю. Покальчук, Г. Пагутяк тощо. Нашу увагу привернули есеї О. Забужко, М. Матіос, С. Пиркало, які, по-перше, в найкращий спосіб репрезентують збірку, а, по-друге, являють собою цікавий і перспективний об'єкт дослідження щодо реалізації тактики інтимізації учасників комунікації — адресанта й адресата. Інтимізація в цих творах виступає спробою побудови спілкування між різними суб'єктами за моделлю автокомунікації.

Отже, всі твори дають власну версію, що таке кохання, всі авторки акцентують увагу на складності розкриття теми, всі намагаються згрупувати думки в окремі розділи (блоки) з метою полегшення сприйняття інформації, але кожна обирає свою тактику інтимізації. Вихідною точкою її стають заголовки, кожен із яких провокує нестандартністю мислення самих письменниць, готуючи до інтимно-рефлексивного викладу думок. Так, О. Забужко обрала англійську назву «What makes you smile when you are tired», зміст якої розкрила тільки наприкінці: автором вислову виявився її чотирирічний знайомий із США Террі, який запропонував свою «концепцію» любові-посмішки, котру поважна письменниця забажала включити в назву. М. Матіос в якості

заголовка обрала мовний каламбур «І все-таки не навпаки», який уже самою формою недомовлення, ілюзією «виривання з контексту» провокує на ознайомлення. С. Пиркало заголовок оформила як риторичне питання з одного слова «Любов?», котре налаштовує на інтимне спілкування насамперед самим знаком питання, за яким стоїть не так власне питання, скільки ствердження.

Усі три авторки панівною тактикою інтимізації обирають тактику присутності / залучення читача, традиційної для есе а ргіорі. У такий спосіб адресат фактично стає не просто умовним спостерігачем за подіями, описаними в есе, а співучасником авторської рефлексії. Автор, ведучи з ним умовний діалог, «апробує» свої думки. Так, О. Забужко, описуючи свої враження про підготовку одного із власних творів, згадує окремі моменти свого одкровення з приводу кохання, і пише це у вигляді монологу, в якому вже закладено ефект реакції читача, котрий її буквально на місці провокує на зміну певних позицій: «Як зараз бачу цю мізансцену — момент мого «пробудження», повернення до дійсності. Але почуттів своїх «замкнути» я ще не встигла — і на вид тих двох мене буквально засліпило теплом нестримної, запаморочливої ніжності («ви ж мої зайчики золоті!»), так, наче я вгледіла своїх найлюбіших друзів і зараз кинусь їх обіймати...

Мабуть, у мене тоді був винятково ідіотський вираз — застигла до вух блаженна усмішка і роззявлений от подиву рот: вперше на вік я відчувала щиру, як Бог-свят, любов до людей, котрі мені «в миру», в «нормальному» стані свідомості взагалі не подобались! (вони таки «працівниє» були, ті двоє). Значить, таке можливо? «Значить, у принципі — можна?...» [1, с. 110]. У зазначеному уривку описано момент авторського одкровення, віддзеркалений у свідомості уявного реципієнта. Думки наче апробуються на ньому й одразу відшліфовуються, змінюються, відтак процес рефлексії стає дієвим, живим, персоніфікованим. Саме такий спосіб розповіді активізує увагу, поживляє есеїстичний виклад.

В усіх трьох творах наявні ознаки як художнього, так і розмовного стилів, адже дружня манера висловлення, невимушеність обстановки сприяють інтимізації спілкування. Стильова когезія стає можливою через застосування інтимізуючих актуалізаторів: ефектів напруження, постійної зміни очікуваного, зображувальної актуалізації, стилістичних прийомів, зокрема реплік убік, коментувань у дужках, виділень. Письменниці застосовують різні шари лексики, апелюють до авто-

ритетів минулого й сучасності, вкрапляють цитати з різних творів, у тому числі власних, активно долучають факти свого життя до тексту. Есеї демонструють авторське бажання максимально наблизитися до читацької свідомості і підвищити ступінь її довіри до своєї позиції, свідченням чого є обрана тактика відвертості / ширості адресанта з адресатом, котра сприяє інтимізації. У такий спосіб відкривається насамперед внутрішній світ наратора, його антропоморфність. Ефект від цієї тактики очевидний: інформація, відправлена від комунікатора до реципієнта, стає їх обоєплільним надбанням, адже в такий спосіб другий учасник цього процесу — читач — постає повнозначним виробником цієї інформації, співучасником процесу народження й утілення думки. Цінність есе якраз і полягає в оголенні самого цього процесу народження й інкрустації мислення, у якому задіяний і автор, і той, на кого розрахований твір (кого авторка «обирає» в якості свого «співавтора»). Створюється ефект відключення внутрішньої цензури в потоці свідомості, передається ефект переписування й редагування «чернетки» в есе, що все більше інтимізує виклад, адже читач «на власні очі» може бачити процес народження твору. При цьому образ самого читача, посвяченого в таємниці творення мислеобразів, відмінний у кожному творі.

Так, О. Забужко підкреслено нарочито демонструє обізнаність і підготовленість свого читача. Письменниця легко вмонтовує в тканину тексту відомі громадськості факти власного життя, перелік своїх творів про кохання, написаних раніше в різні періоди творчості, з якими неодмінно обізнаний її постійний читач. Вона переконана, що тактика інтимізації в есе «What makes you smile when you are tired» буде повною мірою реалізована, якщо читачем виявиться її постійний реципієнт, що орієнтується і в «Альбомі до Густава», і в «З лікарняного щоденника», і знає обставини її формування як філософа й письменниці. Асоціативно-семантична настанова на попередню творчість відтак регулює хід викладу, насамперед розставляє акценти на тих чи інших цінностях, формує авторську концепцію кохання шляхом міксу фактів біографії, інтерпретації їх у власноруч же написаних творах, долучення знань інших осіб — відомих і зовсім невідомих, вмонтовування вражень, асоціацій, думок. При цьому авторка жодного разу не застосовує займенник *Ти (ви)*, який традиційно виконує функцію звертання до читача. Вона використовує тільки субстантив *Я*, який лише зрідка переходить у нейтральне *Ми*, яке в

тексті, проте, не означає спільноту, колектив, а швидше означає потаємність, інтимність, ніби оберігаючи секретність усього, що існує між автором і читачем. Вочевидь, така посилена увага до авторського «я» пояснюється акцентованим підкресленням статусу того, хто веде генеральну лінію думки. Авторка, уникаючи дієвих вербальних засобів інтимізації (застосування займенника ти (ви), прямих звертань, слів із пестливими суфіксами), традиційно для власної творчості обирає лінію авторського домінування над процесом образотворення, а це і наближує читача до процесу мислення, і водночас дистанціює його, не підпускаючи ближче нею — авторкою — встановлених кордонів окреслення мережі асоціативних зв'язків, динаміки образів, есеїстичних парадоксів як способів запропонованої гри. У такий спосіб смисл прочитаного опредметнюється і вислизає з-під контролю свідомості, одночасно створюючи ефект не до кінця прозорої авторської думки. Це однозначно провокує до продовження осмислення сказаного й остаточного розкодування письменницької позиції, коли власне процес формування цієї самої позиції із формальним залученням реципієнта, продемонстрований перед цим, припинився.

Іншим шляхом реалізує тактику щирості / відвертості М. Матіос. Вона теж пропонує власну версію кохання, виходячи з попередньої творчості, але її ставлення до уявного учасника діалогу інше: він постає дієвим складником есеїстичної рефлексії й формування думки. Уже першим абзацом авторка накреслює таку тактику: «Я знаю, коли настане кінець світу з точністю до секунди. І ви знаєте також. І всі на світі знають, хоча, можливо, ніколи над цим і не замислюються. Бо просто знають. Кожен мовчки носить у собі ці знання, як носять рідну кров. Серце. Чи волосся.

*Ви смієтесь.
Не вірите!
Не мені.*

Ви не вірите самі собі, що носите в своєму мозку такі ж чудернацькі, хоча й не запатентовані знання, як і я» [5, с. 161].

У такий спосіб письменниця не просто запрошує читача до спільного осмислення явищ, створюючи ефект довірливої бесіди, невимушеного спілкування, активного залучення співрозмовника до художньої розповіді. Вона готує платформу для конструювання есеїстичних мислеобразів, на якій думку буде пролонговано не одноосібно, а

підкреслено обопільно з читачем. Абсолютна дзеркальність (я — ви) у підсумку збалансовує ступінь активності обох агентів есеїстичної взаємодії, створюючи ефект одномоментної інтеракції адресанта й адресата: «*Я* допитлива. Але не настільки, щоб знехтувати Великими Таємницями. Тому *я* — щаслива. Чого і *вам* бажаю... А кінця світу не буде ніколи, поки бодай одне серце у світі любить, позбавляючись страху. Навіть перед її неосудністю — Смертю.

Ви це теж знаєте.
Я тільки вам інколи нагадую.
У книжках» [5, с. 167].

Експресивізація синтаксису в есе М. Матіос (використання фігур еліпсису, парцеляції, сегментованих та усічених конструкцій тощо) також сприяє підсиленню інтимізації. Науковці (В. Кожевникова, В. Виноградов тощо) часто називають це конструктивним принципом, що ґрунтується на неповному вербальному викладі обсягу елементів змісту, що залишає простір для домислення сказаного, відтак комунікативна настанова есе — народжувати думку разом із рецепієнтом — реалізується повною мірою.

По-своєму реалізує тактику відверстості й С. Пиркало. Вона повністю будує текст на риторичних питаннях, через що текст являє собою лише суцільний каскад таких синтаксичних фігур (стверджувальні речення є тільки в епіграфах). Усі питання починаються сполучником «чи», анафора лише збільшує ефект повторюваності, навіювання, через що читач активно долучається до процесу осмислення, що таке кохання, занурюється у простір його численних інтерпретацій. Між питаннями — пробіли: вочевидь, це зроблено з метою переключити увагу читача, адже грані кохання надто різні (і Бога до людини, і тичинки до пестика). Авторка реалізує комунікативну стратегію своєрідно: вона не стільки запитує, скільки відзначає різні грані осмислюваного феномену із активним залученням читачької уваги. Всі передані в такий спосіб аспекти пов'язані із емоційно-експресивними значеннями (кохання — хвиля, матерія, право, привілей, єднання душ тощо). Основна стратегія такої побудови есе — привернення уваги, підвищення емоційності, посилення враження оригінальності. Відповідь у кожному риторичному питанні вже заздалегідь підказана й сформульована, саме ж риторичне питання спонукає співрозмовника до міркування / переживання для того, щоб зробити

його більш активним, ставлячи його в таке положення, наче він сам відповідає на питання і самостійно робить висновок. Наприклад: «Чи люблю я себе більше за всіх? Чи можна любити іншого, не люблячи себе? Чи я люблю себе в інших? Чи знаю я досить про інших, щоб любити їх самих? Чи знаю я взагалі що-небудь?» [7, с. 187]. У цьому уривку кожне наступне питання — своєрідна відповідь на попереднє з нашаруванням рефлексії з приводу змісту сказаного. Авторський вплив на читача тут дієвий, адже налаштовує його на певну психологічну хвилю не шляхом повчальних сентенцій, а наче між іншим, непомітно; читач невимушено замислюється над змістом сказаного, а авторка вже розширює арсенал переконання й впливу в наступному питанні. У цьому сенсі слушною є думка С. Шабат: «У невластивих реченнях комунікативний намір мовця є асиметричним до питальної форми. Адже це не запит про необхідну інформацію, не чітко визначена апеляція до конкретного адресата з метою заповнити прогалини у знаннях, не прагнення автора запити задовольнити власну когнітивну цікавість, а експресивне ствердження / заперечення, спонукування, емоції чи оцінка, засіб підтримування контакту чи активізації уваги співрозмовника» [9, с. 123].

Отже, інтимізація як тактика реалізації комунікативної стратегії монодіалогу в есе має розгалужену структуру, складається з різних одиниць, у всіх проаналізованих творах реалізується по-своєму: з посиленням акцентом на власному «я» у О. Забужко, з акцентуацією на комунікацію, діалог — у М. Матіос, з ненав'язливою формою навіювання — у С. Пиркало. Але ґрунтується ця інтимізація в усіх есеях на спільному підложі: максимальному залученні читача до процесу авторських міркувань. Проаналізовані твори дають підстави стверджувати, що інтимізація як комунікативна тактика покликана вирішити низку питань, насамперед інтерсуб'єктивного плану, виявити умови дієвого осмислення філософських питань. Саме інтимізація створює інтуїтивний діалог між автором і читачем та виражає авторське ставлення до зображуваного, відтак вона у своєрідний спосіб маркує психологічну ауру самого митця, розкриваючи його глибокий внутрішній світ, обволікаючи читача і створюючи особливе поле напруження тексту, від якого він — читач — уже не здатний відійти, а саме це і є панівною комунікативною стратегією есеїстичного твору як такого, запорукою його неабиякої популярності на початку ХХІ століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Забужко О. What makes you smile when you are tired // 100 тисяч слів про любов, включаючи відгуки / авт. проекту С. Г. Васильєв, О. А. Коваль; упорядник С. Г. Васильєв. — Харків : Фоліо, 2008. — С. 98–113.
2. Зайцева Ю. Інтимізація як мовознавча проблема [Електронний ресурс] / Ю. Зайцева. — Режим доступу: // file:///C:/Users/user/Downloads/2848–5961–1–SM %20(1).pdf
3. Зацепин К. Жанровая форма эссе в параметрах художественного / К. Зацепин // Вестник СамГУ. — 2005. — № 1 (35). — С. 75–82.
4. Кайда Л. Эссе: стилистический портрет / Л. Г. Кайда. — М. : Флинта: Наука, 2008. — 184 с.
5. Матиос М. І все-таки — не навпаки // 100 тисяч слів про любов, включаючи відгуки / авт. проекту С. Г. Васильєв, О. А. Коваль; упорядник С. Г. Васильєв. — Харків : Фоліо, 2008. — С. 161–167.
6. Палійчук А. Комунікативні тактики інтимізації в англomовному художньому дискурсі (на матеріалі коротких оповідань) / А. Палійчук // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. — Харків : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 1964. — № 1002: Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов, вип. 69. — 2012. — С.15–21.
7. Пиркало С. Любов? // 100 тисяч слів про любов, включаючи відгуки / авт. проекту С. Г. Васильєв, О. А. Коваль; упорядник С. Г. Васильєв. — Харків : Фоліо, 2008. — С. 185–189.
8. Садыкова Л. Эссеистический тип мышления [Электронный ресурс] / Л. Садыкова. — Режим доступа: // www.forlan.ghost.dn.ua /konferens/sadikova.htm
9. Шабат С. Структурно-семантичні моделі риторичних питань / С. Т. Шабат // Наукові записки. — Тернопіль : ТДПУ, 2001. — Вип. 5. — С. 122–129.
10. Шифрин Б. Интимизация в культуре / Б. Шифрин // Даугава. — 1989. — № 8. — С. 88–94.

КОММУНИКАТИВНАЯ ТАКТИКА ИНТИМИЗАЦИИ В ЭСТЕТИКЕ О. ЗАБУЖКО, М. МАТИОС, С. ПЫРКАЛО

Татьяна Шевченко, канд. филол. наук, доц.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

В статье исследовательские усилия направлены на интимизацию как тактику коммуникативной стратегии автора эссеистического произведения сделать читателя участником монодиалога. Проанализированы разные варианты воплощения этой тактики в произведениях О. Забужко, М. Матиос, С. Пыркало,

вошедших в сборник «100 тысяч слов о любви, включая отзывы». Доказано, что тактика интимизации решает вопросы интерсубъективного плана в жанре эссе.

Ключевые слова: интимизация, коммуникативная стратегия, эссе, диалог, монолог, писатель.

**COMMUNICATIVE INTIMISATION TACTICS
IN MODERN UKRAINIAN ESSAYS (BASED ON WORKS
BY O. ZABUZHKO, M. MATIOS, S. PYRKALO)**

*Tetyana Shevchenko, Candidate of Philology, associate professor
Odessa I. I. Mechnikov National University, Ukraine*

Scientific research in this article is aimed at studying intimation as tactics of communicative strategy used by an author of an essayistic work of literature, whose goal is to make the reader a participant in the mono-dialogue. It is highlighted that in philosophy intimation is characterized as a process of information perception, which represents the recipient and source of information through various types of consciousness as absolutely different ones based on the content of thoughts and feelings. In the article there is also an appeal to L. Bulahovskiy, who thinks that intimation is a special set of methods: firstly, they aim is to get the author closer to what was represented in the text; secondly, they prompt the reader to experience together with the author elements of his works of literature, get closer to his feelings and moods.

The article directly analyses intimation tactics in the essays by O. Zabuzhko «What makes you smile when you are tired», M. Matios «Still not the opposite way», S. Pyrkalo «Love?». There is a detailed tactics of creating a confidential discussion with the reader, tactics of reader's presence / attraction, tactics of frankness / sincerity in the communication with the reader. The analysis was accompanied by compositional features in the texts, author's position, elements of dialogisation, tropes and figures. Conclusion is the following: intimation as the tactics of mono-dialogue communicative strategy in the essay has a very branched structure and consists of different points, therefore, in all the analysed works it is used differently: in O. Zabuzhko's work there is a strong accent on the inner self — «I», in M. Matios's essay there is an accent on the dialogue, S. Pyrkalo's work has an unobtrusive sense of imposition. However, in all the essays intimation is based on the same thing: to engage the reader into the process of author's thoughts as much as possible. Analysed works of literature gave reasons to state that intimation as communicative tactics is aimed at solving a number of questions, mainly intersubjective ones, highlighting the conditions for the actual comprehension of philosophical questions. Intimation creates an intuitive dialogue between the author and the reader and expresses the author's attitude to what was represented, thus, marking the psychological aura of the writer, opening his deep inner world, engaging the reader and creating a special sense of anxiety around the text, from which the reader is no longer able to escape — this is the main communicative strategy of an essay, which makes it so popular in the beginning of the XXI century.

Key words: intimation, communicative strategy, essay, dialogue, mono-dialogue, writer.

REFERENCES

1. Zabuzhko, O. (2008), What makes you smile when you are tired [What makes you smile when you are tired], 100 tysiach sliv pro liubov, vkluchaiuchy vyhuky: / Avt. proektu S. H. Vasyl'iev, O. A. Koval'; Uporiadnyk S. H. Vasyl'iev., Folio, Kharkiv, pp. 98–113 [in Ukrainian].
2. Zaitseva, Iu. (2016), Intymizatsiia yak movoznavcha problema [Intim�ization as a linguistic problem], available at: // file: // C:/Users/user/Downloads/2848–5961–1–SM %20(1).pdf
3. Zatsėpyn, K. (2005), Zhanrovaia forma esse v parametrakh khudozhestvennoho [Essay genre form in fiction], Vestnyk SamHU, no.1 (35), pp. 75–82.
4. Kaida, L. H. (2008), Esse: stylystycheskiy portret [Essay: stylistic portrait], Flynta: Nauka, Moskow [in Russian].
5. Matios, M. (2008), I vse-taky — ne navpaky [Still not the opposite way], 100 tysiach sliv pro liubov, vkluchaiuchy vidhuky: / Avt. proektu S. H. Vasyl'iev, O. A. Koval'; Uporiadnyk S. H. Vasyl'iev, Folio, Kharkiv, pp. 161–167 [in Ukrainian].
6. Paliichuk, A.(2012), Komunikatyvni taktyky intymizatsii v anhlo-movnomu khudozhn'omu dyskursi (na materialy korotkykh opovdian') [Intim�isational communicative tactics in English-language fictional discourse (based on the material of short stories)], *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu im. V. N. Karazina / Kharkivs'kyi natsional'nyi universytet im. V. N. Karazina*, Kharkiv : Vydavnytstvo KhNU im. V. N. Karazina, 1964. — № 1002: Seriia: Romano-hermans'ka filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov, issue 69, pp.15–21.
7. Pyrkalo, S. (2008), Liubov? [Love?], 100 tysiach sliv pro liubov, vkluchaiuchy vidhuky: / Avt. proektu S. H. Vasyl'iev, O. A. Koval'; Uporiadnyk S. H. Vasyl'iev, Folio, Kharkiv, pp. 185–189 [in Ukrainian].
8. Sadykova, L. (2016), Essestycheskyi typ myshleniia [Essayistic type of thinking] L. Sadykova. — Elektronnyi resurs. — available at: www.forlan.ghost.dn.ua/konferens/sadykova.htm
9. Shabat, S. T. (2001), Strukturno-semantychni modeli rytorychnykh pytan' [Structurally-semantic models of rhetorical questions], Naukovi zapysky, TDPU, Ternopil', issue. 5, pp. 122–129.
10. Shyfryn, B. (1989), Yntymyzatsiia v kul'ture [Intim�ization in culture], Dauhava, no. 8, pp. 88–90.

Стаття надійшла до редакції 27 жовтня 2016 р.